

Mezinárodní bestseller
Nejocetovanější sci-fi soucasnosti

PROBLÉM TŘÍ TĚLES

LIU CCH'-SIN

HOST

Kapitola 1

Doba vymknutá z kloubů

ČÍNA, 1967

Dva dny obléhal Rudý svaz hlavní štáb Brigády 28. dubna. Jeho prapory se nedočkavě třepotaly ve větru jako plameny hladové po palivovém dříví.

Velitel byl nervózní, nikoli však z obránců, kteří proti němu stáli. Příslušníci Rudých gard Brigády 28. dubna, kterých v hlavním štábu zůstalo asi dvě stě, byli ve srovnání s gardistickými veterány Rudého svazu, založeného na počátku Velké proletářské kulturní revoluce v květnu roku 1966, pouhými zelenáči. Svazové gardisty zocelilo bouřlivé revoluční tažení napříč zemí a odhodlání jim dodal pohled na předsedu Maa a účast na ohromných shromážděních na náměstí Nebeského klidu.

Velitel se bál asi tuctu železných pecí v budově štábu, naplněných výbušninami a navzájem propojených elektrickými rozbuškami. Sice je neviděl, ale cítil je, podobně jako železo cítí tah blízkého magnetu. Jestli některý z obránců přepne spínač, revolucionáře i kontrarevolucionáře pohltní jedna velká ohnivá koule.

A mladí gardisté z Brigády 28. dubna takového šílenství rozhodně schopni byli. Ve srovnání s vyzrálou první

generací Rudých gard byli noví vzbouřenci jako smečka vlků na rozpáleném uhlí, bláznivější než blázni.

Na střeše budovy štábu se objevila štíhlá postava krásné dívky s obřím rudým praporem v ruce. Okamžitě ji přivítala kakofonie palby z pušek. Ty tvořily velmi pestrou směsku, od starožitných amerických ručnic přes československé kulomety a japonské Arisaky typu 38 až po novější zbraně, například pušky a samopaly z výzbroje ČLOA, odcizené z armádních skladů po vydání „Srpnového úvodníku“.¹ V některých rukou se dokonce leskly čínské šavle a kopí. Zbraně společně ztělesňovaly zhuštěnou verzi moderních dějin.

Podobné výstupy členů Brigády 28. dubna se opakovaly často. Jeden z nich se vždy postavil na střechu, začal mávat praporem, křičet na útočníky pod sebou slogany a zasypávat je letáky. Odvážní chlapci a dívky z následného krupobití kulek vždy vyvázli bez újmy a za svou statečnost si ve štábu vysloužili uznání a chválu.

Nejnovější dobrovolnice si zřejmě myslela, že bude mít stejné štěstí. Bojovou zástavou mávala tak zapáleně, jako by útočníky pod sebou chtěla sežehnout plamenem svého mládí, jako by si představovala, že ideální svět se zrodí hned zítra z vášně a zápalu, který jí koloval v žilách... Extaticky se oddávala svému zářivému, karmínovému snu, dokud jí do hrudi nezasáhla kulka.

Její patnáctileté tělo bylo tak křehké, že kulka sotva zpomalila; prolétla jí jako nic a s hvizdem prořízla vzduch za ní. Mladá gardistka se skácela ze střechy i se svým praporem.

1 V srpnu 1967 vyšel v časopisu *Rudá vlajka*, významném zdroji propagandy během Kulturní revoluce, úvodník, který volal po „vypuzení oné hrstky kontrarevolucionářů z armády“. Rudí gardisté si jej vyložili jako výzvu k tomu, aby vyrabovali vojenské sklady a zmocnili se armádních zbraní. Text přispěl k eskalaci lokálních občanských válek mezi jednotlivými frakcemi Rudých gard.

Její lehounké tělo padalo ještě pomaleji než rudá tkanina, jako malé ptáče, které se jen neochotně snáší k zemi.

Bojovníci Rudého svazu vydali vítězný ryk. Několik jich přeběhlo k budově štábu, ukořistilo zástavu a chopilo se štíhlého, bezvládného těla. Svou trofej zvedli nad hlavu a chvíli s ní pózovali před ostatními. Nakonec ji hodili na železnou bránu areálu. Většina zašpičatělých kovových prutů brány chyběla, protože je bojovníci na počátku občanské války mezi frakcemi Rudých gard vytahali a používali jako kopí, dva však stále zbývaly. Když dívčí tělo nalehlo na špice, jako by se do něj na okamžik vrátil život.

Rudí gardisté poodběhli a z nabodnutého těla si udělali cvičný terč. Dívce už husté krupobití kulek nevadilo o nic víc než lehký deštík; už dávno nic necítila. Ruce tenké jako břechtan sebou tu a tam trhly podél útlého těla, jako by z něj smetaly kapky deště.

A pak jí jedna kulka ustřelila půlku hlavy a do blankytné oblohy roku 1967 zůstalo hledět jen jedno čarovné oko. Nebyla v něm bolest, pouze ztělesněná oddanost a touha.

Ve srovnání s mnoha jinými však měla štěstí. Alespoň zemřela za svůj ideál s revolučním pokřikem na rtech a vášní v srdci.

*

Podobné střety zuřily po celém Pekingu jako mnohonásobné procesory, které společně generovaly Velkou kulturní revoluci. Město tonulo ve vlnách šílenství, které prosakovalo do každého zákoutí, každé ulice.

Na periferii města, na cvičišti Univerzity Čching-chua, už dvě hodiny probíhalo jedno z masových „nápravných shromáždění“, jichž se účastnily tisíce studentů. Jejich

účelem bylo veřejně ponižovat a týrat nepřátele revoluce tak dlouho, dokud se nedoznají ke svým zločinům.

Revolucionáři se však rozpadli na řadu znepřátelených frakcí, které nyní mezi sebou soupeřily prostřednictvím složitých manévrů a taktik. Na půdě univerzity vypukl lýtý konflikt mezi Rudými gardami, Kulturně revoluční pracovní skupinou, Dělnickým agitačním družstvem a Vojenským agitačním družstvem. A každá frakce se čas od času rozštěpila na další vzbouřené skupiny s odlišným ideovým zázemím a politickou agendou, což vedlo k dalším nesmiřitelným bojům.

Na pranýři nejnovějšího nápravného shromáždění však tentokrát stála reakční buržoazní akademická elita. Pedagogové platili za společného nepřítele všech gardistických frakcí a museli snášet nelítostné ústrky ze všech stran.

Reakční akademici měli oproti ostatním „buvolím a hadím duším“² zvláštní postavení. Během prvních shromáždění se mnohdy chovali povýšeně a umíněně. V této fázi revoluce rovněž umírali v největším počtu. Jen v Pekingu bylo během prvních čtyřiceti dní Kulturní revoluce ubito k smrti přes 1 700 obětí nápravných shromáždění. Mnoho dalších si zvolilo snazší cestu, jak uniknout šílenství. Lao Še, Wu Chan, Ťien Po-Can, Fu Lej, Čao Ťiou-čang, I Čchün, Wen Ťie, Chaj Mo a další kdysi uznávaní intelektuálové si raději vzali život sami.³

- 2 Původně buddhistický termín. „Buvolí a hadí duše“ byl souhrnný výraz pro všechny nepřátele revoluce.
- 3 Někteří z nejvýznamnějších čínských intelektuálů během Kulturní revoluce skutečně spáchali sebevraždu — spisovatel Lao Še, literární teoretik I Čchün, historikové Wu Chan a Ťien Po-can, kritik a překladatel Fu Lej, meteorolog a geofyzik Čao Ťiou-čang, básník Wen Ťie a dramatik a spisovatel Chaj Mo.

Ti, kdo počáteční fázi přežili, vůči pokračujícím shromážděním časem otupěli. Vytvořili si ochranný mentální štít, díky němuž přetrpěli týrání, aniž zkolabovali úplně. Shromáždění přečkávali jakoby v polospánku a procitli, jen když jim někdo náhle zaječel do tváře, ať mechanicky odříkají své doznání, třebaže to předtím udělali už nesčetněkrát.

A pak někteří z nich vstoupili do třetí fáze. Nepřetržitá, neúnavná potupa jim do podvědomí vpravila politické vize živé jako rtuť a jejich mysl, vystavěná na znalostech a racionalitě, se pod jejich vahou zhroutila jako domeček z karet. Začali skutečně věřit, že jsou vinni a že poškodili velkolepé revoluční úsilí. Rozplakali se a jejich kajícnost byla mnohonásobně hlubší a upřímnější než u buvolích a hadích duší z řad dělnické třídy.

Rudé gardisty však napravování obětí ve druhé nebo třetí fázi nevýslovně nudilo. Pouze ty buvolí a hadí duše, které se stále nacházely na počátku, poskytovaly jejich vybuzení mozku potřebné vzrušení, jako rudá látka býkovi. Takových však postupně ubývalo. Na Univerzitě Čching-chua už zbýval zřejmě jen jediný, a protože byl tak vzácný, nechali si jej gardisté na sám konec shromáždění.

Profesor fyziky Jie Če-tchaj navzdory Kulturní revoluci dosud žil, stále však setrval v první fázi nápravy. Odmítl se kát, nevzal si život ani neotupěl. Když vystoupil na pódium před tisícíhlavý dav, ve tváři měl jasně čitelný výraz: *Unesu klidně i těžší kříž.*

Rudí gardisté jej opravdu nechali nést břemeno, nikoli však kříž. Ostatním obětem nasazovali vysoké klobouky s vnitřní konstrukcí z bambusu, ta Jie Če-tchajova však byla svařená ze silných železných prutů. A na krku měl pověšenou nikoli dřevěnou plaketu, nýbrž železná dvířka

z laboratorní pece. Ta nesla jeho jméno napsané výraznými černými písmeny a přeškrtnuté velkým X.

Na pódium Jie Če-tchaje doprovázel dvojnásobný počet gardistů, než bylo zvykem, dva chlapani a čtyři dívky. Z chlapanů vyzařovalo sebevědomí a odhodlanost; byli do slova ztělesněním ideálu bolševické mládeže. Oba studovali poslední, čtvrtý ročník⁴ svého programu a Jie Če-tchaj byl jejich profesorem. Dívky byly mnohem mladší, byly to studentky druhého ročníku střední školy spadající pod univerzitu. Všechny čtyři na sobě měly vojenské uniformy a náramenní nábojové pásy a sršely mladistvým elánem. Jie Če-tchaje obklopovaly jako zelené plamínky.

Jakmile profesor vystoupil na pódium, publikum vzrušeně zabouřilo. Pokřik a slogany, dosud poněkud uvadlé, našly opět sílu a přehlušily vše ostatní jako nový příliv.

Když lomoz znovu utichl, jeden gardista se otočil k oběti. „Jie Če-tchaji, jsi odborník na mechaniku. Jistě vidíš, jak mohutné a jednotné síle vzdoruješ. Za svou zarputilost si vysloužíš akorát smrt! Dnes budeme pokračovat, kde jsme posledně skončili. Přejdeme rovnou k věci. Zodpověz následující otázku bez svých obvyklých vytáček: Je, či není pravda, že jsi mezi lety 1962 a 1965 z vlastního rozhodnutí začlenil do kurzu fyziky teorii relativity?“

„Relativita je jednou ze základních fyzikálních teorií,“ odvětil Jie. „Jak bych ji mohl v základním kurzu opomenout?“

„To je lež!“ zavřískla gardistka vedle něj. „Einstein patřil k reakcionářské akademické elitě. Ochotně by sloužil každému, kdo by před ním zacinkal zlaťáky. Vždyť dokonce

4 Čínské vysoké školy (a obzvláště Čching-čua) v průběhu své historie až do začátku Kulturní revoluce často střídaly strukturu svých studijních programů mezi tří-, čtyř- a pětiletým systémem.

přeběhl k americkým imperialistům a pomohl jim vynalézt atomovou bombu! Na cestě k revoluční vědě musíme zadupat do země černý prapor kapitalistické teorie maskované za teorii relativity!“

Jie neřekl nic. V duchu se potýkal s bolestí, kterou mu působily těžký železný klobouk a plaketa na krku, a neměl sílu odpovídat na poznámky, které za odpověď nestály. Další jeho studentka za ním se jen zamračila. Dívka, která promluvila, byla ze všech čtyř gardistek nejbystřejší a před příchodem na pódium se očividně důkladně připravila. Jenže na někoho jako Jie Če-tchaj pár sloganů nestačilo. Gardisté usoudili, že je načase vytáhnout z rukávu trumf, který si na svého učitele nachystali. Jeden z nich mávl na kohosi pod pódium.

Z přední řady davu vystoupila Jieho žena, profesorka fyziky Šao Lin, a vyšla na pódium. Měla na sobě špatně padnoucí zelený oděv, který měl imitovat vojenské uniformy Rudých gard. Ti, kdo ji znali, si však pamatovali, že často přednášela v elegantních šatech *čchi-pchao*, a cítili, že její nový zevnějšek působí nuceně a rozpačitě.

„Jie Če-tchaji!“ Na podobné divadlo očividně nebyla zvyklá a hlasitá deklamace jen zvýrazňovala její roztřesený hlas. „Nečekal jsi, že proti tobě vystoupím? Že tě obviním? Ano, dlouho jsem byla slepá. Nechala jsem se oklamat tvým reakcionářským světonázorem a vědeckým přístupem! Avšak nyní jsem prozřela! S pomocí revoluční mládeže chci stát na straně revoluce, na straně lidu!“

Otočila se k davu. „Soudruzi, revoluční studenti, revoluční pedagogové a zaměstnanci školy, musíme jasně poukázat na reakční podstatu Einsteinovy relativity. Ta se nejzřetelněji odráží v jeho obecné teorii relativity, jejíž statický model vesmíru popírá dynamickou podstatu hmoty.

Je antidialektická! Na vesmír pohlíží jako na omezenou entitu, což je nade vši pochybnost forma reakčního idealismu...“

Zatímco Jie poslouchal proslov své ženy, dovolil si jízlivý úsměšek. *Já že jsem tě oklamal, Lin? Pravda, odjakživa jsi pro mne byla záhadou. Jednou jsem před tvým otcem prohlásil, že jsi brilantní vědkyně — mimochodem, ještě že se téhle pohromy nedožil —, a on jen zakroutil hlavou a přiznal, že nečekal, že jeho dcera ve své profesi kdy něčeho dosáhne. A jeho následující věta měla na druhou půlku mého života zásadní dopad: „Lin je až moc chytrá. A základní výzkum může dělat jedině hlupák.“*

Později jsem té poznámce rozuměl víc a víc. Lin, ty jsi vážně až příliš chytrá. Už před lety jsi vycítila, že se politický vítr v akademické obci obrací, a prozíravě ses přizpůsobila. Ve svých kurzech jsi například přejmenovala řadu fyzikálních zákonů a konstant: Ohmův zákon na Zákon elektrického odporu, Maxwellovy rovnice na Elektromagnetické rovnice, Planckovu konstantu na Kvantovou konstantu... Svým studentům jsi vysvětlila, že veškerý vědecký pokrok pramení z moudrosti pracující třídy a kapitalistické akademické elity si jen přivlastňují plody její práce a podepisují je svým jménem.

Jenže hlavní proud revoluce tě stejně nepřijal za svou. Jen se na sebe podívej — nedovolí ti ani nosit červenou pásku na rukávu a na pódium jsi musela vystoupit bez Rudé knížky, jíž pořád nejsi hodna. Nikdy nevystoupíš ze stínu svého původu, nikdy nezapřeš, že ses narodila do prominentní rodiny v předrevoluční Číně a že tvoji rodiče byli slavní vědci.

A pokud jde o Einsteina, měla bys teď tady stát místo mě. V zimě roku 1922 Einstein navštívil Šanghaj. A protože tvůj otec mluvil plynně německy, požádali ho, aby slovněmu fyzikovi dělal doprovod. Mnohokrát ses mi svěřila, že tvůj otec začal

studovat fyziku právě na Einsteinův popud a ty zase na popud svého otce. Dá se tedy říct, že Einstein byl tvým učitelem z druhého kolene. A tys na to kdysi byla hrdá.

Později jsem se dozvěděl, že tvůj otec celou událost přibarvil, zřejmě z lásky k tobě. S Einsteinem mluvil jen jednou a krátce. Ráno 13. listopadu 1922 jej doprovázel na procházce po Nanťingské třídě. Jenže s nimi šli také rektor Šanghajské univerzity Jü Jou-žen a Cchao Ku-ping, šéfredaktor deníku Ta-kung-pao. Když míjeli stavební dělníky, kteří opravovali silnici, Einstein se zastavil u jednoho z nich, mladého umouněného chlapce ve špinavých šatech, který rozbíjel kameny, a zamlkle jej pozoroval. Pak se zeptal tvého otce, kolik si ten chlapec za den vydělá. Tvůj otec na dělníka něco houkl a pak Einsteinovi oznámil — pět centů.

Bylo to poprvé a naposledy, co si promluvil s významným vědcem, který změnil svět. Řeč přitom nepřišla na fyziku či relativitu, ale pouze na chladnou, drsnou realitu. Tvůj otec mi prozradil, že když to Einstein uslyšel, dlouho jen stál a sledoval chlapcovy strojové pohyby, dokud mu pozapomenutá dýmka úplně nevyhasla. Když se mi s tím tvůj otec svěřil, povzdychl si a dodal: „Každá myšlenka, která se v Číně pokusí vzlétnout, se zase zřítí k zemi. Gravitace reality je příliš silná.“

„Sklon hlavu!“ houkl na něj jeden z gardistů. Možná to od něj byl projev milosrdenství. Všechny oběti nápravných shromáždění musely mít skloněnou hlavu. Kdyby tak Jie učinil, těžký železný klobouk by mu spadl a se skloněnou hlavou by mu jej už nikdo nenasazoval zpátky. Jie však odmítl a napřímil se ještě víc. Celou váhu železného klobouku držel jen jeho tenký krk.

„Sklon hlavu, ty kontrarevolucionářská špíno!“ Jedna gardistka si sundala opasek a švihla jím po Jiem. Měděná spona jej zasáhla do čela a zanechala na něm jasně viditelný

otisk, ten však rychle překryly pramínky krve. Jie se na okamžik zapotácel, ale pak znovu vypjal hrud'

Jeden z gardistů prohlásil: „Do svých přednášek z kvantové fyziky jsi přimíchal reakcionářské myšlenky!“ Načež kývl na Šao Lin, aby pokračovala.

Žena mu vyhověla s radostí. Věděla, že nesmí přestat mluvit, protože jinak by její křehká mysl, už tak na pokraji zhroucení, úplně zkolabovala. „Jie Če-tchaji, následující obvinění nepopřeš! Mnohokrát jsi přednášel studentům na téma reakcionářské Kodaňské interpretace!“

„Ano, protože jde o vysvětlení, které se ze všech nejlépe kryje s výsledky experimentů.“ Jeho klidný, vyrovnaný tón Šao Lin překvapil a polekal.

„Tvoje vysvětlení říká, že vnější pozorování vede ke kolapsu kvantové vlnové funkce. Jde o další projev reakcionářského idealismu, nanejvýš bezostyšný projev!“

„Má filozofie podléhat experimentům, nebo experimenty filozofii?“ Jieho náhlý protiútok všechny, kdo nápravné shromáždění řídili, šokoval. Na okamžik nevěděli, co si počít.

„Samozřejmě že vědecké experimenty by měly podléhat jedině správné filozofii, tedy marxismu!“ odvětil konečně jeden z gardistů.

„V takovém případě vlastně tvrdíte, že správné filozofie padají z nebe. To je v přímém rozporu s myšlenkou, že pravda se rodí ze zkušenosti. Je to dokonce v rozporu se samým marxismem a jeho učením o poznávání reality.“

Na to už ani Šao Lin, ani vysokoškolští gardisté žádnou odpověď nenašli. Na rozdíl od svých spolubojovnic ze střední školy přece jen nedokázali bohorovně ignorovat základní logiku. Čtyři středoškolské gardistky však měly vlastní revoluční metody, které byly z jejich pohledu efektiv-

nější. Dívka, která Jieho už jednou uhodila, jej znovu přetáhla opaskem. Její tři spolužačky ji záhy napodobily. Když viděly, jaké zanícení jejich kamarádka projevuje, musely ukázat ještě větší, nebo alespoň srovnatelné. Jejich dva kolegové zůstali stát stranou. Kdyby proti tomu zasáhli, ještě by je někdo obvinil z nedostatku revolucionářského zápalu.

„Přednášel jsi rovněž o teorii velkého třesku. Ta je ze všech nejvíc reakcionářská!“ promluvil konečně jeden z nich, aby změnil téma.

„Velký třesk možná jednou někdo vyvrátí. Nicméně dva významné kosmologické objevy tohoto století — Hubbleův zákon, založený na rudém posuvu, a objev kosmického reliktního záření — nasvědčují tomu, že teorie velkého třesku je v současnosti nejvěrohodnějším vysvětlením vzniku vesmíru.“

„Samé lži!“ zvolala Šao Lin a pustila se do dlouhé přednášky o velkém třesku, do níž svědomitě vplétala kritiku krajně reakční podstaty této teorie. Její neotřelost však zapůsobila na nejbystřejší ze čtveřice středoškolských gardistek, která neodolala a zeptala se: „A v singularitě má počátek i čas? Co tedy existovalo před ní?“

„Nic,“ odvětil Jie stejně, jako odpovídal každému zvědavému studentovi. Obrátil se k dívce a upřel na ni vlídný pohled. S jeho zraněními a železným kloboukem na hlavě to byl velmi obtížný manévr.

„N-nic? To je reakční! Dočista reakční!“ zvolala polekaně dívka. Prosebně se otočila k Šao Lin, která jí ochotně přispěchala na pomoc.

„Teorie velkého třesku ponechává prostor pro existenci Boha,“ kývla na dívku.

Mladá gardistka, novými myšlenkami dosud zcela vyvedená z míry, se konečně zorientovala. Zvedla ruku, v níž

stále držela opasek, a ukázala na Jieho. „Ty... ty chceš tvrdit, že Bůh existuje?“

„To já nevím.“

„Cože?“

„Říkám, že nevím. Pokud Bohem myslíte nějaké vyšší vědomí stojící mimo náš vesmír, pak netuším, zda něco takového existuje. Věda to ani nepotvrzuje, ani nevyvrací.“ V danou chvíli se vzhledem k okolnostem přikláněl spíše k tomu, že Bůh neexistuje.

Jeho extrémně reakční výrok vyvolal v davu rozruch. Jeden z gardistů na pódiu dal pokyn k dalšímu kolu skandování a sloganů.

„Pryč s reakčním akademickým elitářem Jie Če-tchajem!“

„Pryč se všemi reakčními akademickými elitáři!“

„Pryč se všemi reakčními doktrínami!“

Jakmile skandování znovu utichlo, jedna z gardistek zvolala: „Bůh neexistuje. Náboženství si vymyslela vládnoucí třída, aby mohla utiskovat prostý lid!“

„To je velmi jednostranný pohled,“ namítl klidně Jie.

Mladá gardistka, zahanbená a rozezlená, dospěla k závěru, že proti tak nebezpečnému soupeři slova nic nezmůžou. Pozvedla ruku s opaskem, rozehnala se proti Jiemu a její tři spolubojovnice ji napodobily. Profesor Jie byl vysoký a čtrnáctileté dívky se musely snažit, aby jej zasáhly do hlavy, kterou stále držel zpříma. Po několika úderech spadl Jiemu vysoký železný klobouk, který jej dosud trochu chránil. Následující krupobití kovových přezek do hlavy jej konečně srazilo na kolena.

Rudé gardistky, povzbuzené svým úspěchem, se do Jieho pustily s ještě větší vervou. Bojovaly za své přesvědčení, za ideály. Vyhřívaly se v zářivém světle dějin, pyšné na svou odvahu...

Jieho dvěma studentům nakonec přece jen došla trpělivost. „Předseda Mao nám klade na srdce, abychom spoléhali více na slova než na násilí!“ Přiskočili k Jiemu a čtyři poblázněné dívky od něj odtáhli.

To už ale bylo pozdě. Profesor fyziky ležel bez hnutí na zemi, stále s otevřenýma očima a zakrvácenou hlavou. Rozvášněný dav náhle ztichl. Nic se ani nepohnulo, kromě tenkého potůčku krve. Ten se jako červený had zvolna plazil po pódiu a přes jeho okraj skapával na udusanou zem. Rytmičkový zvuk kapek zněl jako vzdalující se kroky.

Hrobové ticho přerušil skřehotavý smích. Šao Lin konečně překročila práh příčetnosti. Její chechot studenty vyděsil, a tak se začali pomalu vytrácet, nejprve po jednom a pak hromadně. Cvičiště se brzy vyprázdnilo a u pódia zůstala stát pouze jedna mladá žena — Jie Wen-tie, Jie Če-tchajova dcera. Zatímco čtyři mladé gardistky jejího otce bičovaly, snažila se vyběhnout na pódium. Dvě starší uklízečky ji však zadržely a šeptly jí do ucha, že pokud nevezme rozum do hrsti, dopadne stejně jako otec. Nápravným shromážděním třeštilo davové šílenství a ona by obecnostvo rozběsnila ještě víc. Wen-tie křičela a křičela, okolní dav ji však skandováním a jásotem přehlušil.

Když vše utichlo, ani ona už se nezmohla na protest. Jen mlčky hleděla na otcovo bezvládné tělo a v krevním oběhu se jí rozpouštěly myšlenky, jimž nedokázala propůjčit hlas. V žilách jí pak kolovaly po zbytek života. Když se dav rozešel, zůstala stát jako socha, v předklonu a se zvednutými pažemi, ve stejné poloze, jak ji držely uklízečky.

Po dlouhé chvíli konečně spustila ruce k tělu, pomalu vystoupila na pódium, sedla si vedle otcova těla a vzala jej za již studenou ruku. Seděla a netečně hleděla před sebe.

Když zřízení přišli pro tělo, vytáhla cosi z kapsy a vtiskla to otci do dlaně — jeho dýmku.

Wen-ťie mlčky odešla ze cvičiště zavátého odpadky a zamířila domů. Když došla k budově kolejí, uslyšela, jak se z okna ve druhém patře, kde bydlela, ozývají záchvaty šíleného smíchu. Vydávala je žena, kterou kdysi Wen-ťie nazývala matkou.

Wen-ťie se otočila na patě a vykročila rovnou za nosem. Nezáleželo jí na tom, kam ji nohy donesou.

Nakonec se ocitla přede dveřmi pracovny profesorky Žuan Wen. Po celé čtyři roky bakalářského studia byla profesorka Žuanová její mentorkou a nejbližší osobou, hned po jejím otci. A zůstala jí i po dobu dvouletého postgraduálního studia na katedře astrofyziky a během následného chaosu Kulturní revoluce.

Fyziku vystudovala na Cambridgeské univerzitě a její byt kdysi Wen-ťie fascinoval — kultivované knihy, obrazy a gramofonové desky přivezené z Evropy, piano, souprava evropských dýmek na elegantním dřevěném stojanu. Některé dýmky byly z jihoevropského vřesovce, jiné z turecké mořské pěny a každá jako by byla prodchnutá moudrostí muže, který je svého času držel v dlani a zamýšleně z nich bafal, ačkoli profesorka Žuanová o něm nikdy nemluvila. Dýmka Wen-ťieina otce byla také darem od Žuan Wen.

Její stylový, hřejivý byt kdysi Wen-ťie sloužil jako bezpečné útočiště, kam utíkala před bouřlivými poryvy vnějšího světa — tedy předtím, než jej vyrabovali Rudí gardisté. Pro profesorku Žuanovou, stejně jako Wen-ťieina otce, byla Kulturní revoluce utrpením. Během jejího nápravného shromáždění jí gardisté pověsili na krk červené lodičky a tvář pomalovali rtěnkou, aby dali najevo své opovržení nad zvrhlým kapitalistickým životem, který údajně vedla.